น้ำดื่มที่ปลอดภัยสำหรับประชาชน

สมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่เก้า

ได้พิจารณารายงานเรื่อง น้ำดื่มที่ปลอดภัยสำหรับประชาชน[๑]

รับทราบ ว่า องค์การสหประชาชาติได้กำหนดให้น้ำและการสุขาภิบาลได้รับการจัดการอย่างยั่งยืน และมีสภาพพร้อมใช้สำหรับทุกคน เป็นหนึ่งในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals, SDGs) และสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ ได้มีมติยอมรับสิทธิมนุษยชนในการเข้าถึงน้ำและสุขอนามัย รวมทั้งยอมรับว่า น้ำดื่มที่สะอาดและสุขอนามัยเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงอยู่ของสิทธิมนุษยชน เพื่อให้ประชาชน สามารถเข้าถึงน้ำดื่มสะอาด สุขอนามัยที่ปลอดภัย ในราคาที่ยุติธรรม และสามารถจ่ายได้ อีกทั้งธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้กำหนดหลักการของระบบสุขภาพที่รับรองสิทธิผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องกับน้ำดื่มด้วย

กังวล ว่า น้ำดื่มในครัวเรือนยังไม่ผ่านเกณฑ์คุณภาพทั้งด้านแบคทีเรีย ด้านกายภาพ ด้านเคมี และประเทศไทยยังไม่มีการกำหนดมาตรฐานน้ำดื่มปลอดภัยให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

กังวล ว่า กฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ยังไม่มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและไม่มีการบูรณาการร่วมกัน

ห่วงใย ว่า น้ำดื่มที่ไม่ผ่านเกณฑ์คุณภาพด้านแบคทีเรีย จะมีการปนเปื้อนของเชื้อจุลินทรีย์ ซึ่งอาจทำให้เกิดโรคอุจจาระร่วงและโรคบิด ด้านเคมี และด้านอื่น ๆ จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน

ตระหนัก ถึง ความจำเป็นที่ต้องจัดให้มีกลไกเฝ้าระวังติดตามและตรวจสอบน้ำดื่ม ให้มีความปลอดภัย มีราคาที่ยุติธรรม โดยการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วน และต้องมีการให้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงและครบถ้วน เพื่อให้ผู้บริโภคตัดสินใจได้อย่างรู้เท่าทัน

ตระหนัก ถึง การสร้างเสริมศักยภาพของผู้บริโภค และการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้บริโภค องค์กรผู้บริโภค และเครือข่าย ในการติดตามและเฝ้าระวังปัญหาน้ำดื่มที่ปลอดภัยสำหรับประชาชน

เห็น ว่า ทุกภาคส่วนมีหน้าที่สำคัญในการช่วยแก้ไขสถานการณ์ให้ดีขึ้น ได้แก่ ภาคราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาควิชาการ ภาคธุรกิจ ภาคประชาชนและภาคประชาสังคม ให้สอดคล้องกับบริบทสังคมในแต่ละพื้นที่และจัดการสิ่งแวดล้อมให้รองรับ

จึงมีมติดังต่อไปนี้

๑) ขอให้ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคส่วนต่าง ๆ ร่วมกันกำหนดมาตรฐานน้ำดื่มปลอดภัยในประเทศให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

[๑] เอกสารสมัชชาสุขภาพ ๙ / หลัก ๒

โดยอ้างอิงเกณฑ์มาตรฐานองค์การอนามัยโลกและสอดคล้องกับบริบทของประเทศ ภายใน ๑ ปี เพื่อออกกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ต่อไป

๒) ขอให้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทบทวน จัดทำ ปรับปรุงกฎหมาย/ระเบียบปฏิบัติ และบังคับใช้กฎหมาย ให้สามารถนำไปใช้ในการตรวจติดตามแหล่งน้ำดิบ สถานที่ผลิต เครื่องมือเครื่องจักร ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ และการบำรุงรักษาวัสดุและอุปกรณ์ เพื่อน้ำดื่มปลอดภัยและราคายุติธรรม อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนี้

๒.๑) กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุขให้ครอบคลุมน้ำดื่มที่สะอาดปลอดภัย รวมถึงสุขลักษณะการเก็บกักน้ำดื่ม

๒.๒) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย สนับสนุนและกำกับดูแลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของผู้ประกอบกิจการตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ

๒.๓) สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเร่งรัดการจัดทำมาตรฐานตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ เป็นมาตรฐานบังคับภายใน ๑ ปี เพื่อให้ประชาชนได้รับความปลอดภัย เช่น ไฟเตือน ระบบสั่งการตัดการจ่ายน้ำเมื่อต้องเปลี่ยนไส้กรอง อุปกรณ์เก็บกักสำรองน้ำ และกำหนดอายุการใช้งานตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติพร้อมอุปกรณ์ พร้อมทั้งจัดทำมาตรฐานบังคับถังบรรจุน้ำขนาด ๕–๒๐๐ ลิตร ซึ่งยังไม่มีการกำหนดมาตรฐาน

๒.๔) คณะกรรมการกลางว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ และกรมการค้าภายใน พิจารณาแนวทางการกำกับดูแลราคาจำหน่ายน้ำบริโภคบรรจุในภาชนะที่ปิดสนิท และน้ำจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ โดยคำนึงถึงราคาที่เหมาะสม ภายใน ๑ ปี

๒.๕) สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข เร่งออกประกาศกระทรวงสาธารณสุขควบคุมสถานที่ผลิตและผลิตภัณฑ์น้ำดื่มที่ไม่บรรจุในภาชนะปิดสนิท ภายใน ๑ ปี และร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด กำกับดูแลมาตรฐานผู้ผลิตและสถานที่ผลิตน้ำดื่มเพื่อจำหน่ายในรูปแบบทั้งบรรจุในภาชนะที่ปิดสนิท และไม่บรรจุในภาชนะที่ปิดสนิท

๒.๖) สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เร่งรัดดำเนินการตรวจสอบฉลากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติของผู้ประกอบธุรกิจ ผลิต ขาย นำเข้า สั่งนำเข้า ตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติ รวมทั้งเร่งทำความเข้าใจแก่ประชาชนในการเลือกซื้อ และใช้บริการจากตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญอัตโนมัติที่ปลอดภัย

๓) ขอให้ กรมอนามัย กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข กรมทรัพยากรน้ำ กรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย การประปานครหลวง และการประปาส่วนภูมิภาค สนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วิสาหกิจชุมชน หรือผู้ประกอบกิจการ จัดให้ประชาชนเข้าถึงน้ำดื่มที่ปลอดภัย โดยสนับสนุน งบประมาณ วิชาการ และอื่น ๆ ตามบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในทุกมิติ และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดน้ำดื่มสาธารณะที่ปลอดภัยไว้บริการในชุมชนอย่างน้อย ๑ แห่ง

๔) ขอให้ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ร่วมกับกรมอนามัย กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด การประปานครหลวง การประปาส่วนภูมิภาค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำข้อมูลหรือรายงานจากการตรวจสอบเฝ้าระวังน้ำดื่มและแหล่งน้ำที่นำมาใช้ผลิต

น้ำดื่มต่อสาธารณชนอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งการแจ้งเตือนภัยน้ำดื่มไม่ปลอดภัยร่วมกัน ผ่านสื่อสาธารณะระดับชาติและท้องถิ่นที่ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย

๕) ขอให้ คณะอนุกรรมการสาธารณสุขระดับจังหวัดและคณะอนุกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคระดับจังหวัด กำกับดูแลการตรวจสอบและเฝ้าระวังน้ำดื่มให้มีความปลอดภัย และราคาเป็นธรรมอยู่เสมอ โดยกำหนดให้เครือข่ายคุ้มครองผู้บริโภคและภาคประชาสังคมร่วมเป็นคณะอนุกรรมการ และมีส่วนร่วมเฝ้าระวังและตรวจสอบน้ำดื่ม ทั้งนี้ ภายใต้กรอบของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๖) ขอให้ เครือข่ายสมัชชาสุขภาพพื้นที่และเครือข่ายคุ้มครองผู้บริโภค ร่วมดำเนินการเฝ้าระวังและตรวจสอบน้ำดื่มให้มีความปลอดภัยและราคาเป็นธรรม รวมทั้งรณรงค์ ส่งเสริม ประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนตระหนักถึงอันตรายจากน้ำดื่มที่ไม่ได้มาตรฐาน

๗) ขอให้ เลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ รายงานความก้าวหน้าต่อสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๑